

*Op 15 april 1943, tijdens het uniformverbod,
welpen "al zingende en zittende"
op paaskamp in Brecht*

1940 - 1945

Tijdens de 2^e Wereldoorlog

Mijlpalen in deze periode

- 10 mei 1940: begin Tweede Wereldoorlog
- 12 mei 1940: jongens vanaf 16 jaar moeten het land verlaten
- 13 mei 1940: 15 scouts vertrekken naar Roeselare en Frankrijk
- 8 januari 1941: overlijden van Lord Robert Baden-Powell of Gilwell
- 16 maart 1941: opsplitsing scoutstroep in Troep A en Troep B, later in 1943 zelfs troep C
- 18 jan 1942: stilgelegde stamwerking wordt hervat o.l.v. master Das en E.H. Putzeys
- 1 tot 29 augustus 1942: de 16 organiseert een "Prins Boudewijnkamp"
- 24 augustus 1942: Prins Albert bezoekt het kamp in 's Gravenwezel
- 8 januari 1943: overlijden van wolfje Maurice Schutz, Tavi
- 3 april 1943: de bezettende overheid verbiedt het dragen van uniformen
- 6 september 1943: stichting van de "vierde tak", de oud-scouts
- 4 juni 1944: Heilige Priesterwijding van Alfons Schrijvers
- 4 september 1944: intrede van de geallieerden in Antwerpen, de bevrijding
- 10 september 1944: eerste vergadering na de bevrijding, in uniform!
- 7 oktober 1944 tot 30 maart 1945: V-bommen op Antwerpen, de 16 helpt
- september 1944: onze lokalen aangeslagen door de geallieerden
- november 1944: 5 wolfjes van de 16 ondergebracht bij boerenfamilies in Mol-Sluis
- tijdens WOII overlijden 4 groepsleden: Georges Delechambre, Jean Dock, Raymond Shiell en René Laenens.
- 27 mei 1945: eerste vergadering na de oorlog
- 1945: Troep A en Troep B smelten samen

Dienstbetoon

Voor het uitbreken van Wereldoorlog II bereiden de scouts zich voor op het ergste. Vaardigheden die tijdens de oorlog gebruikt kunnen worden om dienstbaar te handelen als scouts, worden extra aangeleerd en herhaald.

Bij de inval van de Duitsers in België, op 10 mei 1940, is Scouting zeer actief en biedt enorm veel hulp aan de plaatselijke bevolking. "Weest Paraat", dagelijks een goede daad en geëngageerd dienstbetoon. Daarin blinken de scouts uit tijdens deze zwarte bladzijden in de geschiedenis.

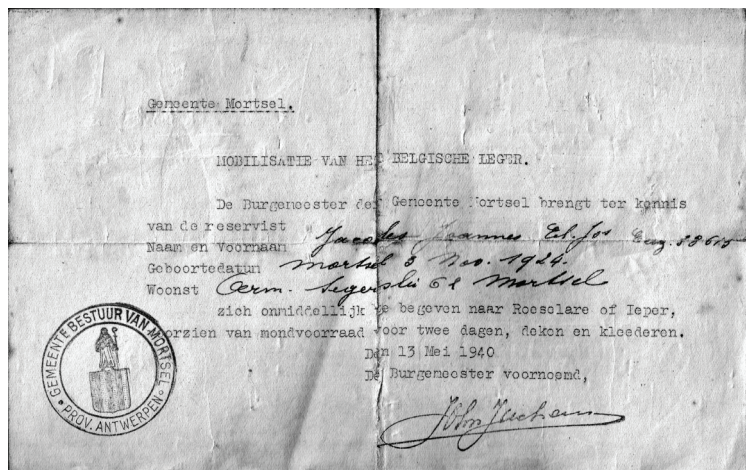
De groep zet zich ook in voor verschillende initiatieven van Winterhulp, een nationale hulporganisatie, om oorlogsslachtoffers te helpen. Deze verdeelt eten, kleding en kolen onder de zieken, zwangere vrouwen, kinderen en minderbedeelden.

Vele scouts helpen waar nodig eveneens bij de burgerwacht, dat zijn vrijwilligers die de openbare orde helpen te handhaven. Dat is toegelaten, zolang het maar niet om militaire hulp gaat. Het insigne "Nationaal Dienstbetoon" en vele andere vaardighedsinsignes zullen zo worden uitgereikt aan leden en leiding van de groep.

Daarnaast zijn er ook de zogenaamde "Prins Boudewijnkampen", waarbij scoutsgroepen kinderen van oorlogsslachtoffers en krijgsgevangenen opvangen en verzorgen. Ook de 16 leidt zo'n kamp, hierover lees je meer in dit hoofdstuk.

Werfreserve

De regering doet een dringende oproep om een werfreserve voor het Belgische leger aan te leggen, uiteraard buiten het bereik van de oprukkende Duitse troepen. Onder de naam "CRAB" moeten heel wat scouts tussen 16 en 35 jaar daarom het land per trein of fiets verlaten richting Franse grens. Velen bereiken Zuid-Frankrijk niet omdat de Duitsers sneller dan verwacht in West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk arriveren. Zij die wel in Zuid-Frankrijk aankomen, worden over verschillende kampen verdeeld en krijgen er in vele gevallen een leidinggevende functie. Op 21 juni 1940 capituleert ook Frankrijk. Het duurt tot eind juli vooraleer de eerste jongeren kunnen terugkeren naar België, per fiets of trein.

Oproeping van Johnny Jacobs voor mobilisatie in het Belgische leger, 13 mei 1940

Toelichting

CRAB

(Centre de recrutement de l'armée Belge)

Vanaf 10 mei werden meer dan 300.000 jonge reserverekruten opgeroepen om zich naar de Westhoek en later naar Frankrijk te begeven. Die zogenaamde CRAB's waren tussen de 16 en 35 jaar en kregen het bevel om zich naar Zuid-Frankrijk te laten evacueren. Naar schatting 150.000 van hen kwamen daar terecht, maar toen had België reeds gecapituleerd. In augustus 1940 keerden de jongens terug naar België.

Alfons Schrijvers is bij het begin van de oorlog seminarist
en schrijft over die periode het volgende in zijn autobiografie (1979):

Vrijdag 10 mei 1940: begin van de oorlog

Zaterdag 11 mei 1940: mochten we naar huis (seminarie gesloten)

Zondag 12 mei 1940: alle jonge mannen vanaf 16 jaar moesten het land verlaten

*Maandag 13 mei 1940: 15 scouts van 16 vertrokken met een camionette van Papyrus
(zoon was verkennersleider) naar Roeselare. Daar werden de scouts verzameld.*

Dinsdag 14 mei 1940 ben ik alleen per fiets vertrokken vanuit Antwerpen naar Roeselare. In de kliniek in Roeselare vond ik de kameraden, mijn fiets heb ik daar achtergelaten en we zijn met een 100-tal te voet verder getrokken naar Frankrijk (bagage in de camionette). M. Vanhaegendoren, verbondscommissaris had de leiding.

Na een paar dagen werd besloten in 3 keer iedereen over te brengen met de camionette (de Duitsers naderden).

De 3de keer kwam de camionette niet terug en we bleven met een 35-tal achter. Toen werd besloten dat iedereen zijn plan moest trekken want er was nergens nog eten te vinden in de winkels.

Met 7 man (de 9 andere van 16 waren met de 2de rit weg) trokken we toen verder. Lege huizen trokken we binnen, kelder in op zoek naar eten en dan maar iets klaar maken in dat huis wat we gevonden hadden. We sliepen er ook in, soms waren alle vensters kapot.

Op een bepaald moment komen we in een dorpje bij een verlaten Engelse trein vol eetwaar. Wij sleuren er kisten uit met alle mogelijke conserven... tot op een bepaald moment wij terugkeren en ineens voor enkele Duitsers stonden. De fietsen die we in het dorp geleend hadden werden ons afgenomen... op de boerderij waar wij plaats hadden gekregen hebben we de veroverde kisten goed weggestopt. Onmogelijk daar te blijven. We lagen tussen de zware artillerie van de Duitsers. In 't holle van de nacht zijn we met een kruiwagen (geladen met eten) 5 km verder getrokken in een ietwat veiliger zone (in Lillers). Daar ben ik dan op het hoofdkwartier van de Duitsers aangeslagen fietsen gaan vragen... na een beetje zagen kregen we die en zijn dan per fiets teruggekeerd naar België. In Arras kwamen we nog terecht in een achtergelaten speel-lokaal van de Engelsen. De flessen sterke drank werden aan de mond gezet met nare gevolgen: iemand trok een Engels uniform aan en ging zo op het balkon staan langs de straat, gelukkig was er geen Duitser... het zatte avontuur is goed afgelopen.

Eens de Belgische grens over recht een café binnen voor een goei pint (daar kregen we naar ons voeten omdat we teveel plezier maakten in oorlogstijd).

Zaterdag 1 juni 's nachts zijn we in Antwerpen aangekomen. Een week later kwamen de andere 9 terug. Alles was goed afgelopen.

Aftasten wat de bezetter toelaat

Hierna komt het scoutsleven, eerder verdoken, opnieuw op gang. Het is niet meteen duidelijk wat de bezetter toelaat. Er wordt hulp geboden, bijvoorbeeld aan de vele kinderen van krijgsgevangenen, aan de oorlogsweduwen, aan de armen die het in deze periode nog moeilijker hebben dan voorheen, ...

In een omzendbrief gericht aan de ouders van de Scouts van de 16, gedateerd op 1 juli 1940, roept master Raymond Das, "gevolmachtigd verkennersleider", op om wekelijks na de mis af te spreken in het park:

"... Omdat men tot heden nog niets besloten heeft aangaande jeugdwerken, verzoeken we U de mogelijkheid te willen onderzoeken uw jongens 's zondags-avonds na het Lof naar "Hof van Leysen" te sturen, alsook zoo regelmatig mogelijk de H. Mis te 7.30u. en Het Lof te 17u. 's zondags te laten bijwonen, telkens in burgerkleeding, om zoo een regelmatig kontakt met hen te kunnen onderhouden."

"... Mogen we, geachte Ouders, er uwe aandacht op vestigen dat het heden aan onze jongens volstrekt verboden is zich nog in uniform, zelfs gedeeltelijk, te vertoonen alsook het scoutskenteken in burger te dragen, zoolang er geen officieel bericht U van onzen wege bereikt, zelfs dan nog wanneer andere groepen zulks mochten toelaten."

Dit blijkt een afdoende manier om een beetje clandestien de troep bij elkaar te houden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt Scouting uiteindelijk niet echt verboden, al is er een samenscholingsverbod. Het dragen van het uniform wordt verboden, maar lijkt initieel oogluikend toegelaten. Het is dus aftasten wat de mogelijkheden onder de bezetter precies zijn. Hoewel Scouting te maken krijgt met toenemende beperkingen en geboden van de bezetter, doet het nationaal secretariaat van VVKS een oproep om zoveel mogelijk aan dienstbetoon te doen.

Drie scoutstroepen in één groep

Uiteindelijk zullen jeugdbewegingen, dus ook de scoutsgroepen, tijdens de Tweede Wereldoorlog blijven samenkomen, rekening houdend met de opgelegde beperkingen.

Het VVKS wil echter geen deel uitmaken van de door de Duitsers voorgestelde eenheidsjeugdbeweging "Nationaal-Socialistische Jeugdbeweging Vlaanderen". Daardoor krijgt onze jeugdbeweging dan ook geen financiële steun en worden de scoutactiviteiten streng gecontroleerd door de bezetter. Alle activiteiten moeten verplicht ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Duitsers.

Dat alles heeft echter geen nadelige invloed op het ledenaantal. Integendeel, door het dienstbetoon is de genegenheid jegens de scouts enorm groot. Omdat er van de bezetter geen nieuwe scoutsgroepen mogen opgestart worden, groeien de bestaande groepen snel. In de 16 komen er zoveel nieuwe scouts bij dat er in 1943 binnen de groep drie scoutstroepen tot stand komen. We spreken in die periode van Troep A, Troep B en Troep C.

Scoutsweetje

Pink naar beneden bij de scoutshand

In landen die tijdens de Tweede Wereldoorlog bezet waren, geeft men de scoutshand met de pink omlaag, zodat niet alleen de duimen maar ook de pinken kruisen. Die kruisende pinken dateren van tijdens de bezetting in WOII.

Toen was onze bewegingsvrijheid beperkt en volgde het uniformverbod. Het zou te veel opvallen om elkaar de linkerhand te geven. Daarom gaven scouts de rechterhand, maar nu heimelijk met de pink naar beneden.

Na de oorlog geven we uiteraard terug de linkerhand, de gekruiste pink bleef behouden en is mee naar links verhuisd.

*Augustus 1941, welpen tijdens WOII op grote jacht in Westmalle.
Akela Jan De Cauter trekt de kar.*

1942, de PL's van Troep B: Julien Van Hecke, Jean Van De Vijver, Gustaaf Vercruyssen en Ludo Steurs

Augustus 1941, aalmoezenier Schrijvers blaast op een hoorn om de welpen te wekken, naar voorbeeld van BP

Anekdote

Wervende ontmoeting op de tram

In 1942 spreekt 16er Johnny Jacobs in de tram Georges Van der Maat aan. Georges draagt een scoutshemd en dit was Johnny opgevallen. Georges was bij de "Padvinders van Sint-Stanislas" geweest en ging sinds kort naar de Sint-Henricusschool, waardoor hij de collegegroep van Sint-Stanislas moest verlaten. Door dit voorval komt Georges in de 16de Sint-Laureis terecht. Hij wordt voortrekker en stamlid onder leiding van E.H. Putzeys en Georges Fijens.

19 april 1942, Paul De Vroey legt zijn voortrekkersbelofte af bij master Raymond Das, alias Slanke Reiger (rechts)

Scoutsweetje

Duimstok

De duimstok is een gevorkte stok, symbool voor de goede en de slechte weg die voor ons open ligt in het leven.

Deze symbolische wandelstok ontvangen de voortrekkersgasten bij hun belofte, na een uitdagende tocht.

De duimstok, de scoutshoed, het beloftekenteken en de geel-groene schouderlinten waren de trots van elke voortrekker.

*Duimstok, voortrekkerslinten
en scoutshoed...
klaar voor de voortrekkersbelofte.*

Prins Boudewijnkamp

Het Nationaal Werk voor Kinderen van Krijgsgevangenen (N.W.K.K.) doet een beroep op de 16 om samen met 21ste Sint-Kruisgroep van Berchem een zogenaamd "Prins Boudewijnkamp" te organiseren. Deze zijn in het leven geroepen om de vele kinderen die het moeilijk hebben op te vangen. De kinderen zijn vaak ondervoed en hebben verzorging nodig. Op kamp eten, spelen en slapen ze samen waarmee hen goede manieren, orde en tucht worden bijgebracht.

Het kamp vindt plaats van 1 tot 29 augustus 1942 op het Groothof te 's Gravenwezel en wordt geleid door 16er en seminarist Alfons Schrijvers, samen met Gaston Goorden van de 21ste. 100 jongens van krijgsgevangenen brengen er de hele maand augustus hun vakantie door, in een broederlijke sfeer met onze patrouilleleiders en onderpatrouilleleiders, die er de activiteiten organiseren.

Aanvankelijk is een bezoek voorzien van de twee prinsen Boudewijn en Albert, maar omdat deze eerste ziek is, bezoekt enkel Prins Albert op 24 augustus 1942 dit kamp.

De zware houten bank, die nog vele jaren onder de raadsrots in het welpenlokaal zal staan, wordt speciaal voor dit prinselijk bezoek gemaakt. Een extra kussen wordt voorzien, zodat de prins comfortabel kan plaatsnemen naast de aalmoezenier om de vele voorziene demonstraties te aanschouwen.

Boudewijnkamp augustus 1942, Prins Albert zit naast aalmoezenier Schrijvers, klaar om de scoutsdemonstraties te bekijken

Chil Georges Peeters schrijft in zijn logboek "vakantieherinneringen augustus 1942":

Als blijvende herinnering hebben we een kenteken ontvangen van Prins Albert dat ons steeds zal herinneren aan de maand augustus 1942. Weliswaar een maand in oorlogstijd, maar desondanks toch een mooie maand.

Kenteken van de Prins Boudewijnkampen

Prins Boudewijnkamp augustus 1942: jonge deelnemer tijdens de maaltijd